



# Falochron

na rzecz młodzieży województwa śląskiego.  
Magdalena Wiczorek



# Sposób myślenia

- **Falochron** nie jest gotową receptą dla każdej szkoły.
- Budowanie **Szkolnego Falochronu** to szczególny sposób myślenia o profilaktyce.
- Podstawą budowania Falochronu jest więc **zmiana myślenia** – bardzo ważne, żeby całe grono pedagogiczne znało założenia programu i akceptowało taki sposób myślenia o czynnikach chroniących i czynnikach ryzyka oraz profilaktyce.

Projekt został opracowany na podstawie Programu  
*Falochron dla Województwa Dolnośląskiego* w ścisłej  
współpracy z autorem FALOCHRONU –  
**Prof. dr hab. Jackiem Kurzepą.**



## FALOCHRON

# Dlaczego Falochron?

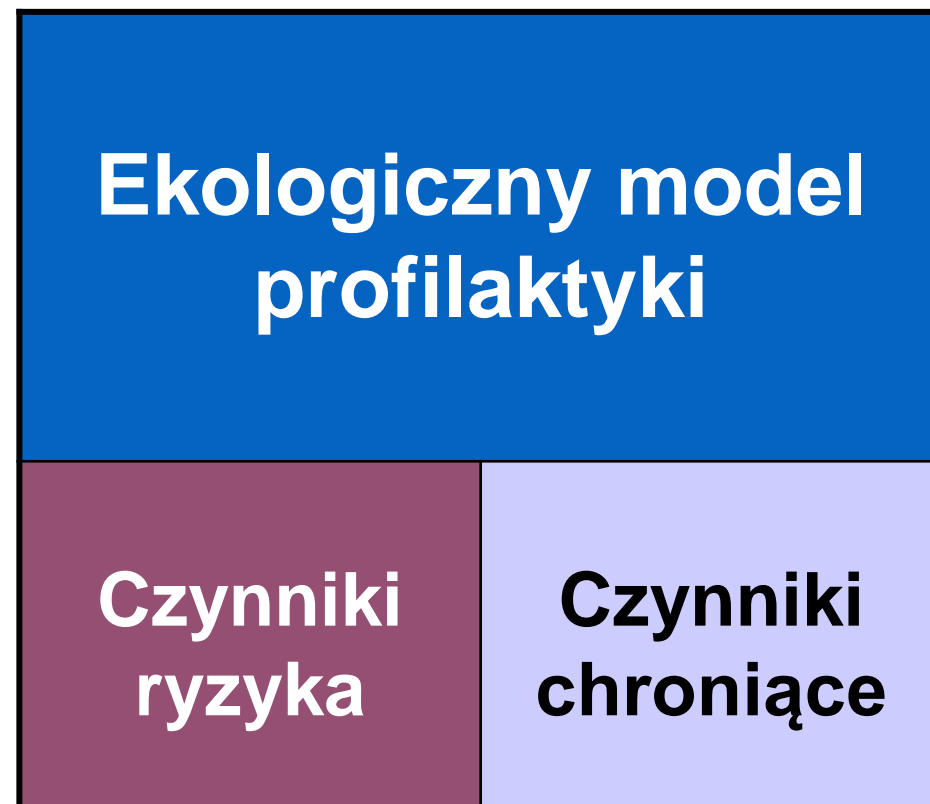
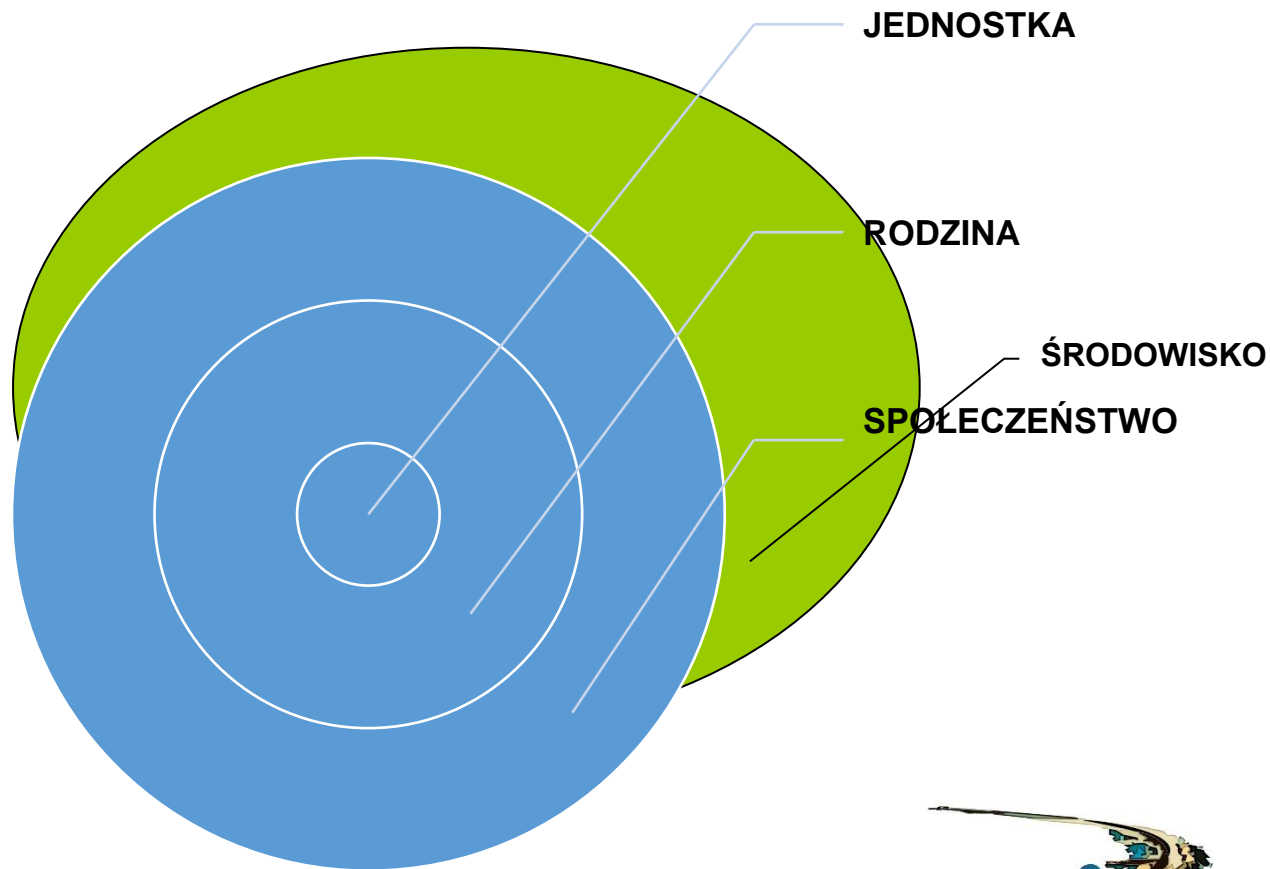
- o niego rozbijają się nieprzyjazne, sztormowe fale,
- chroni ląd przed działaniem niszczycielskich morskich fal,
- symbol zagrożenia,
- konstrukcja falochronu to czynniki chroniące,
- kapitał dziecka, z którym wchodzi w życie, potencjał środowiska...

# Czego dotyczy Falochron dla młodzieży ?

FALOCHRON jest projektem profilaktycznym polegającym na **NAKŁADANIU** na **JEDNOSTKĘ**, rozmaitych, podobnych do stref falochronu - **wzmocnień** - przeciwko przeciwnościom losu.

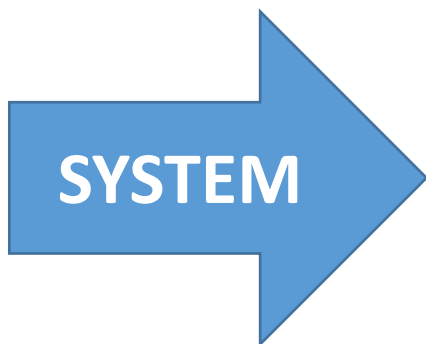
**To ekologiczny model profilaktyki.**

# Ekologiczny model profilaktyki

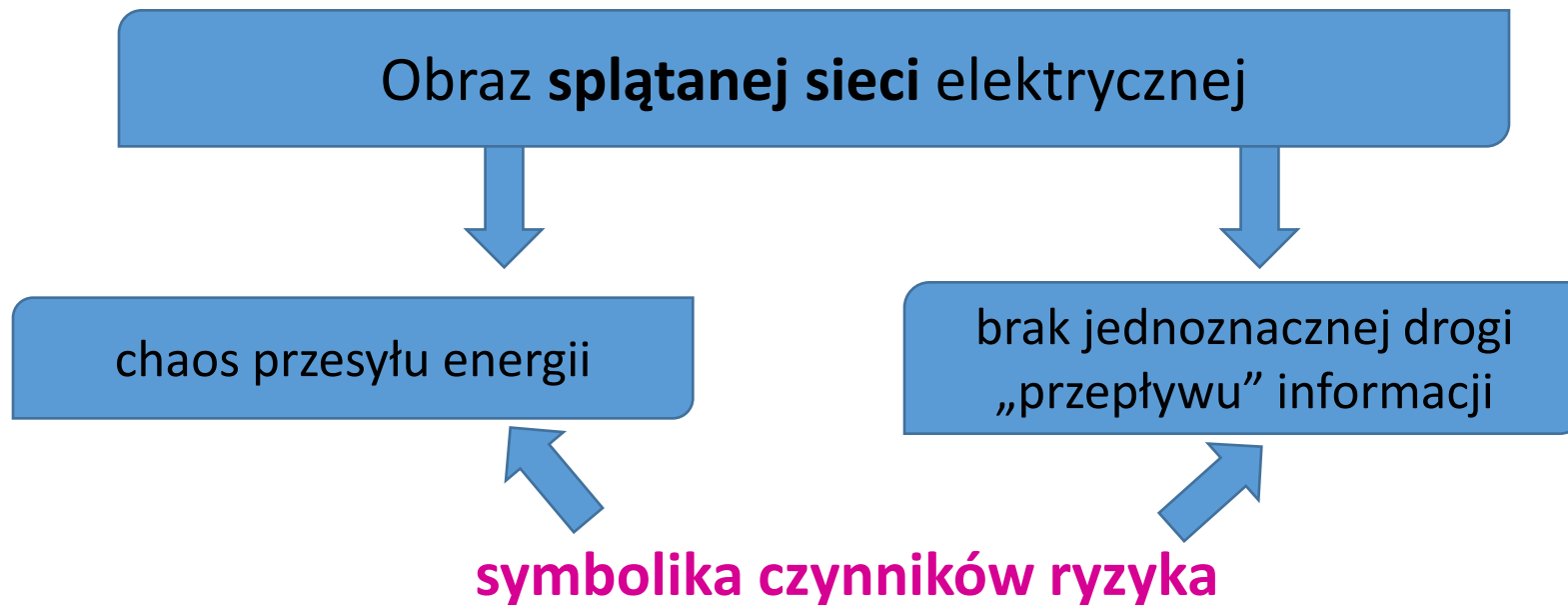


# Wzmocnieniem jest...

1. Wiedza o zagrożeniach/czynnikach ryzyka w środowisku (oparta na diagnozie środowiska szkolnego).
2. Wiedza o czynnikach chroniących, które stanowią kapitał życiowy, tworzą system wartości, postawy, klimat szkoły, osoby znaczące w życiu dziecka...
3. Spójne działania wychowawczo – profilaktyczne.
4. Współpraca z rodziną.
5. Interdyscyplinarność działań.



# Splątana sieć czynników ryzyka, które zaburzają zdrowy rozwój dzieci i młodzieży



Taka **splątana sieć**, to obraz otaczającego świata atakującego młodego człowieka, który nie potrafi bez pomocy i wsparcia (**wzmocnień**) we właściwy sposób obronić się przed **falami zagrożeń**.



konflikty w rodzinie

niebezpieczne formy spędzania  
czasu wolnego

niewłaściwe używanie Internetu

zagrożenia wynikające  
z zaburzonego zachowania

samowolne używanie leków uspokajających

ucieczki z domu

związki z subkulturami

niekontrolowane, późne powroty do domu

wchodzenie w konflikt z prawem  
używanie substancji psychoaktywnych

palenie papierosów  
używanie alkoholu

niewłaściwe wybory grup rówieśniczych

zachowania seksualne -  
przedwczesna inicjacja

wagary

nieleczone symptomy  
zaburzeń psychicznych

stosowanie przemocy  
lub doświadczenia bycia ofiarą

dążenie do doświadczania ryzyka

Źródło: Fawela, Brazylia, 2008.

# Źródła wiedzy na temat zachowań ryzykownych

1. Raporty Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie.
2. Sprawozdania z zakresu rozpoznania i profilaktycznej pracy policji na rzecz zapobiegania demoralizacji nieletnich oraz patologii społecznej.
3. Doświadczenie praktyków (konsultantów, pedagogów, psychologów, wychowawców, doradców metodycznych).

# Misja Falochronu

- Wywołanie w świadomości społeczności lokalnych **przekonania o konieczności** podejmowania i prezentowania właściwych, dojrzałych i spójnych postaw, pozytywnych wychowawczo.
- Tworzenie **aktywnych środowisk** wsparcia dla działań wychowawczo - profilaktycznych.
- Projektowanie takich działań, które będą dla nastolatka **wzmocnieniem, wsparciem i alternatywą**.
- W centrum tych oddziaływań jest

**MŁODY CZŁOWIEK/NASTOLATEK/NASTOLATKA**

# Cel główny Falochronu

**Integracja i koordynacja** działań szkół/placówek oraz wszelkich służb, instytucji oraz organizacji na rzecz zapobiegania zachowaniom ryzykownym młodzieży i rozwiązywania problemów społecznych w województwie śląskim.

# Cele operacyjne Falochronu

- Wykorzystanie wiedzy o **aktualnych zagrożeniach** wieku dorastania specyficznych dla danego środowiska lokalnego, wynikające z diagnozy do planowania działań wychowawczych i profilaktycznych.
- Zastosowanie teorii **resilience** (dot. czynników chroniących i czynników ryzyka związanych z zachowaniami problemowymi młodzieży) do projektowania działań chroniących.
- Rozpoznanie, zewidencjonowanie i powiązanie **sieciami współpracy** oraz doskonalenia instytucji, osób, organizacji działających na rzecz profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży.

## Strefy oddziaływania Falochronu

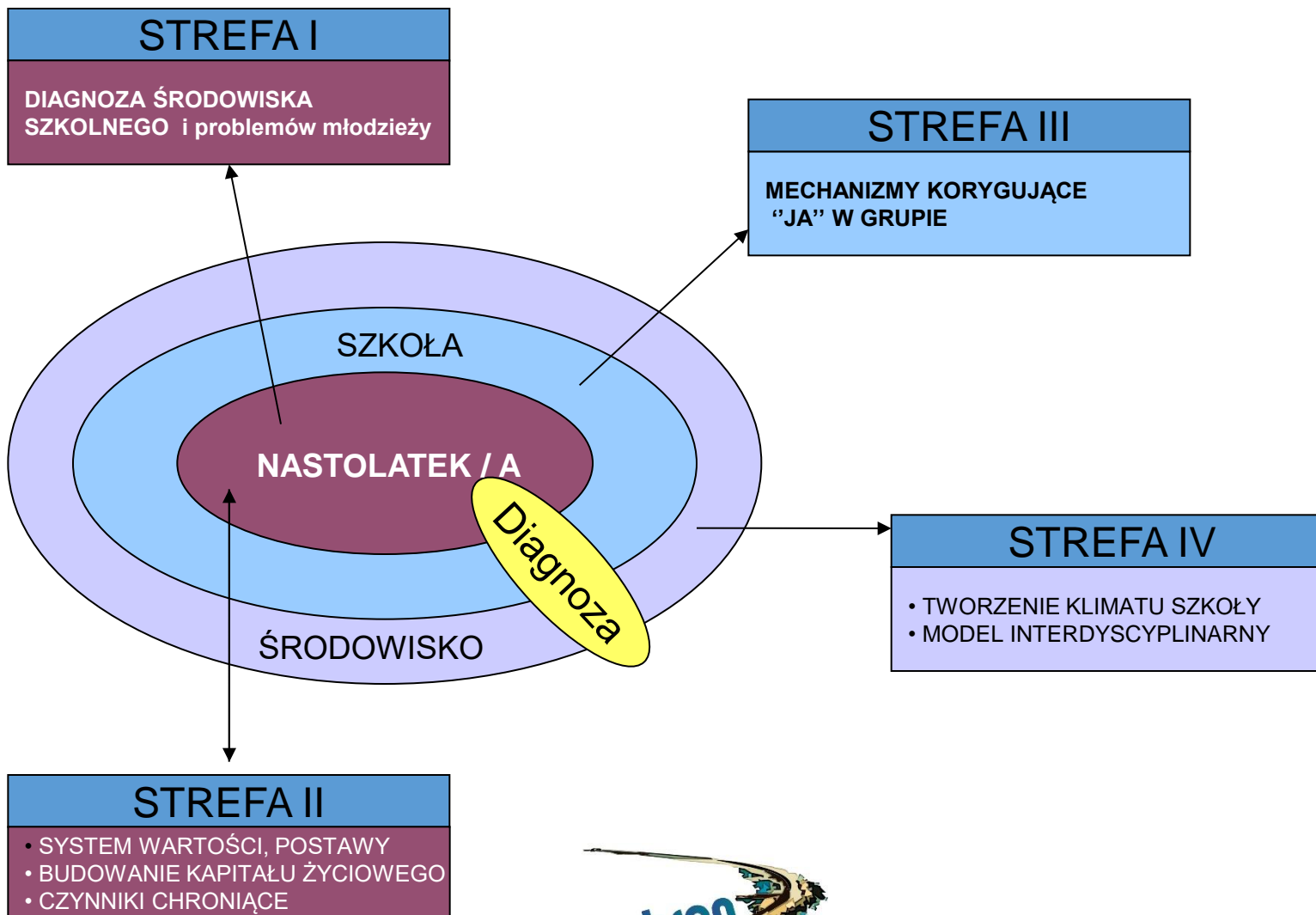
- **Strefa I** – od diagnozy środowiska szkolnego do Szkolnego Falochronu.
- **Strefa II** - rola czynników chroniących obejmujących właściwe więzi z rodzicami i innymi osobami znaczącymi (teoria więzi, fenomen resilience).

Budowanie kapitału w oparciu o **system wartości** i postaw.

# Strefy oddziaływania Falochronu

- **Strefa III** – wspomaganie rozwoju ucznia/nastolatka w 5 sferach: psychicznym, emocjonalnym, społecznym, intelektualnym, duchowym.
- **Strefa IV** - korygowanie niewłaściwych zachowań poprzez modelowanie konstruktywnych działań wychowawczych i profilaktycznych w szkole – nastolatek z trudnościami.

Współpraca z rodziną.





# Adresaci projektu

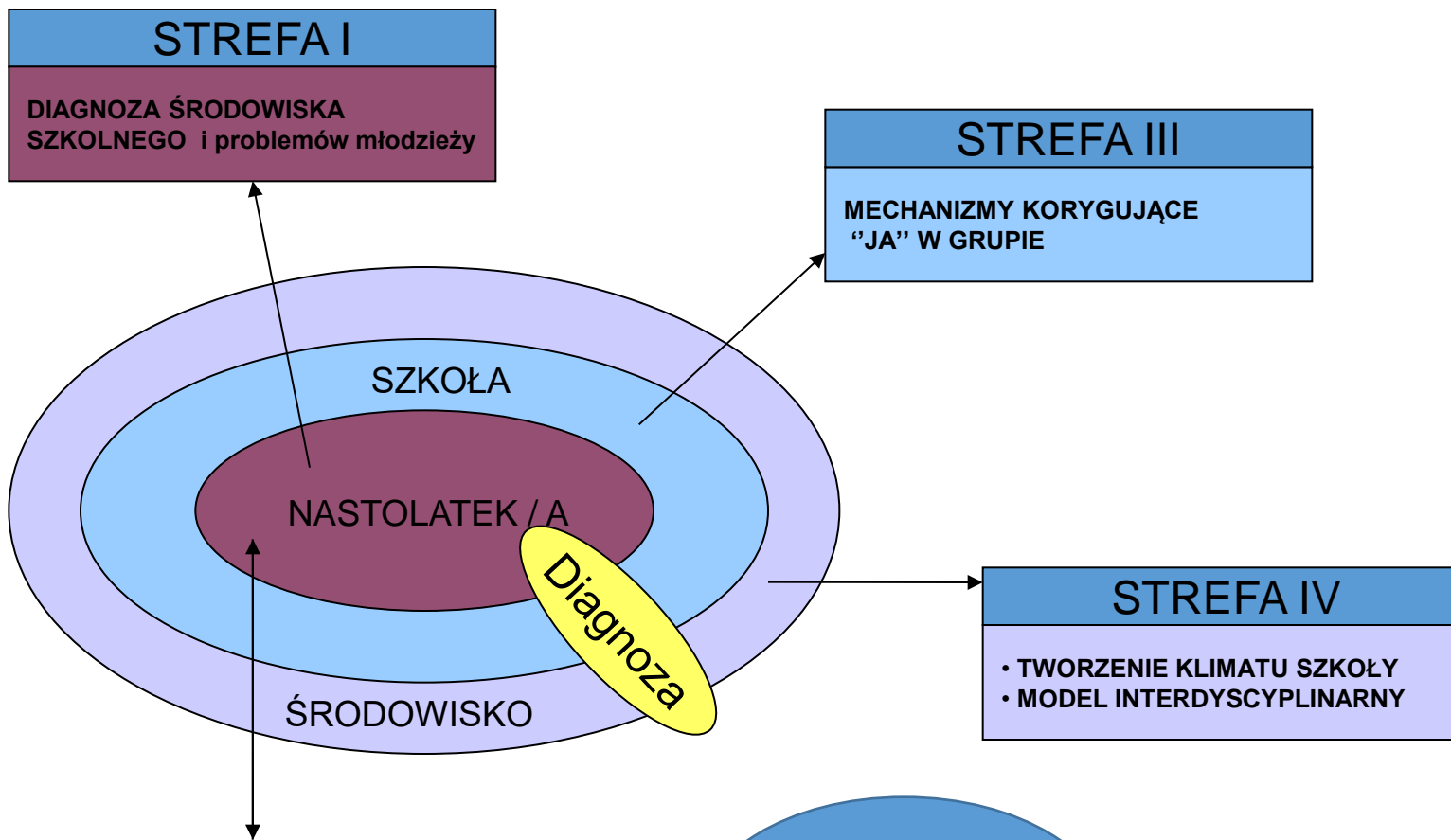
Nauczyciele

Uczniowie – od klasy IV – VIII SP, szkoła średnia:

...z kapitałem życiowym (zasoby, umiejętności)

...eksperymentujący

...głęboko eksperymentujący



# Oczekiwane efekty realizacji projektu

- Przygotowanie grupy instruktorów i realizatorów FALOCHRONU.
- **Zbudowanie Szkolnych Falochronów.**
- Ochrona dziecka, ucznia, wychowanka przed zakłóceniami rozwoju - **Rozplątana sieć** kabli to obraz efektów realizacji projektu w społecznościach lokalnych.
- Wdrożenie **długoterminowych i indywidualnych działań wychowawczych i profilaktycznych pod nazwą Falochron.**
- Integracja środowisk i wspólnot lokalnych wokół projektu i jego realizacji (konferencje lokalne).

właściwe rozumienie zagrożenia  
zw. z substancjami psychoaktywnymi

pozytywne podejście do życia,  
umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych

konstruktywne zainteresowania

umiejętność szukania wsparcia  
w rozwiązywaniu problemów

odwoływanie się  
do doświadczenia osób znaczących

aktywność prospołeczna

prawidłowe więzi z rodziną, rozumienie ich roli

zainteresowania związane ze zdobywaniem wiedzy i umiejętności

akceptowany społecznie system wartości

umiejętności zagospodarowania czasu wolnego  
we właściwy sposób

# Czy Falochron jest wyzwaniem dla szkół?



# Zmiany w przepisach – prawo oświatowe

Zgodnie z przepisem **art. 26 ustawy**

***Prawo oświatowe,***

nastąpiło **połączenie szkolnego programu wychowawczego i programu profilaktyki** w jeden dokument zawierający treści i działania o charakterze wychowawczym i profilaktycznym.

# Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U poz. 59)

**Art. 26. 1.** Szkoły oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3–5, 7 i 8, realizują **program wychowawczo-profilaktyczny** obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o **przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej**, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

# Zadania i treści wychowawczo - profilaktyczne

Dojrzałość  
fizyczna

- Zdrowie – edukacja zdrowotna

Dojrzałość  
psychiczna  
(intelektualna,  
emocjonalna)

- Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych
- **FALOCHRON**

Dojrzałość  
społeczna

- Relacje – kształtowanie postaw społecznych

Dojrzałość  
duchowa

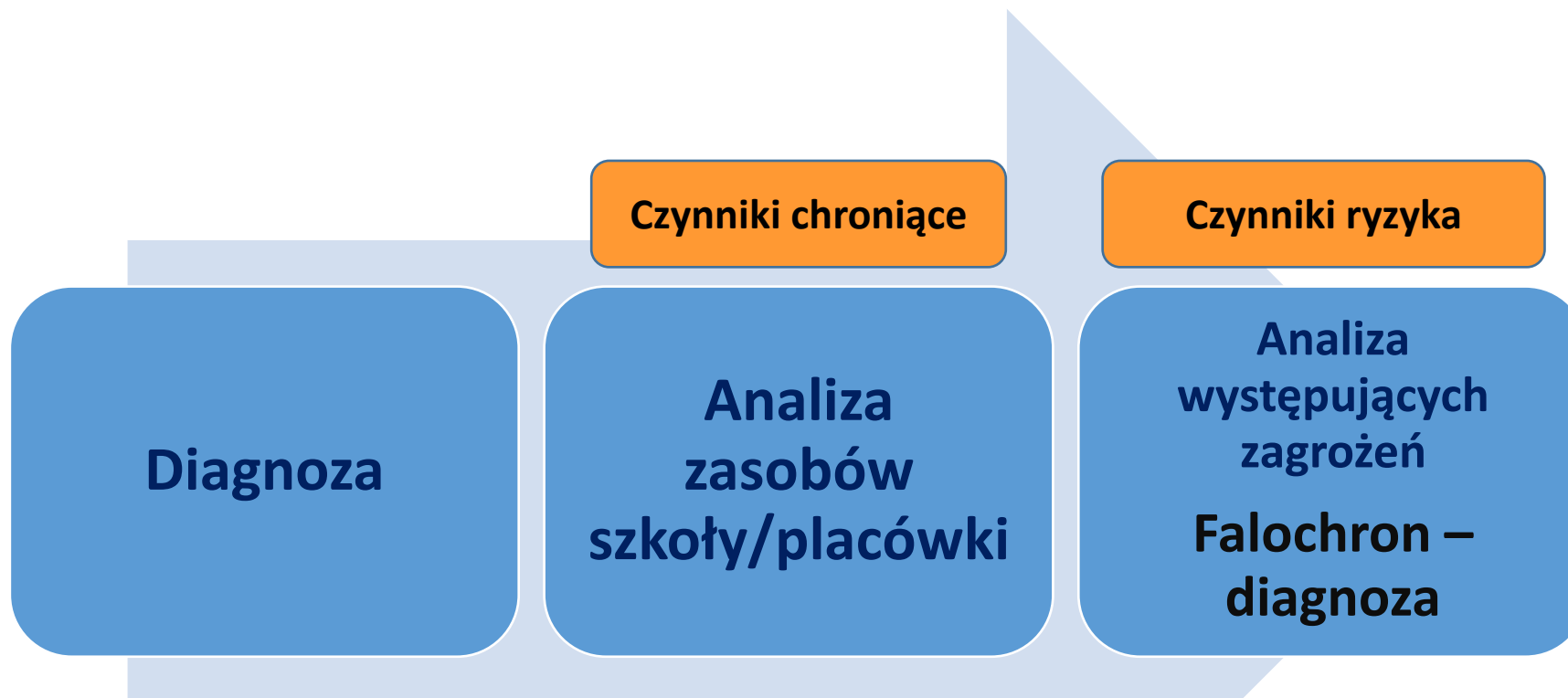
- Kultura – wartości, normy, wzory zachowań



# Rozporządzenie MEN

- 2 stycznia 2018 r. zostało podpisane [Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.](#)
- W nowelizacji rozporządzenia podkreślono, że szkoła i placówka podejmuje działania w oparciu o przeprowadzoną diagnozę w zakresie zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.
- Działania wynikające z diagnozy powinny zostać uwzględnione w programie wychowawczo-profilaktycznym szkoły lub placówki (par. 1, pkt. 4 a–b).

# Dwa obszary diagnozy



# Ścieżki diagnostyczne

Ankieta dla uczniów dotyczy:

- poziomu zadowolenia
- niewłaściwych zachowań
- wyznawanych wartości
- obecności niewłaściwych zachowań wśród bliskich kolegów
- spędzania wolnego czasu
- osób znaczących

# Ścieżki diagnostyczne

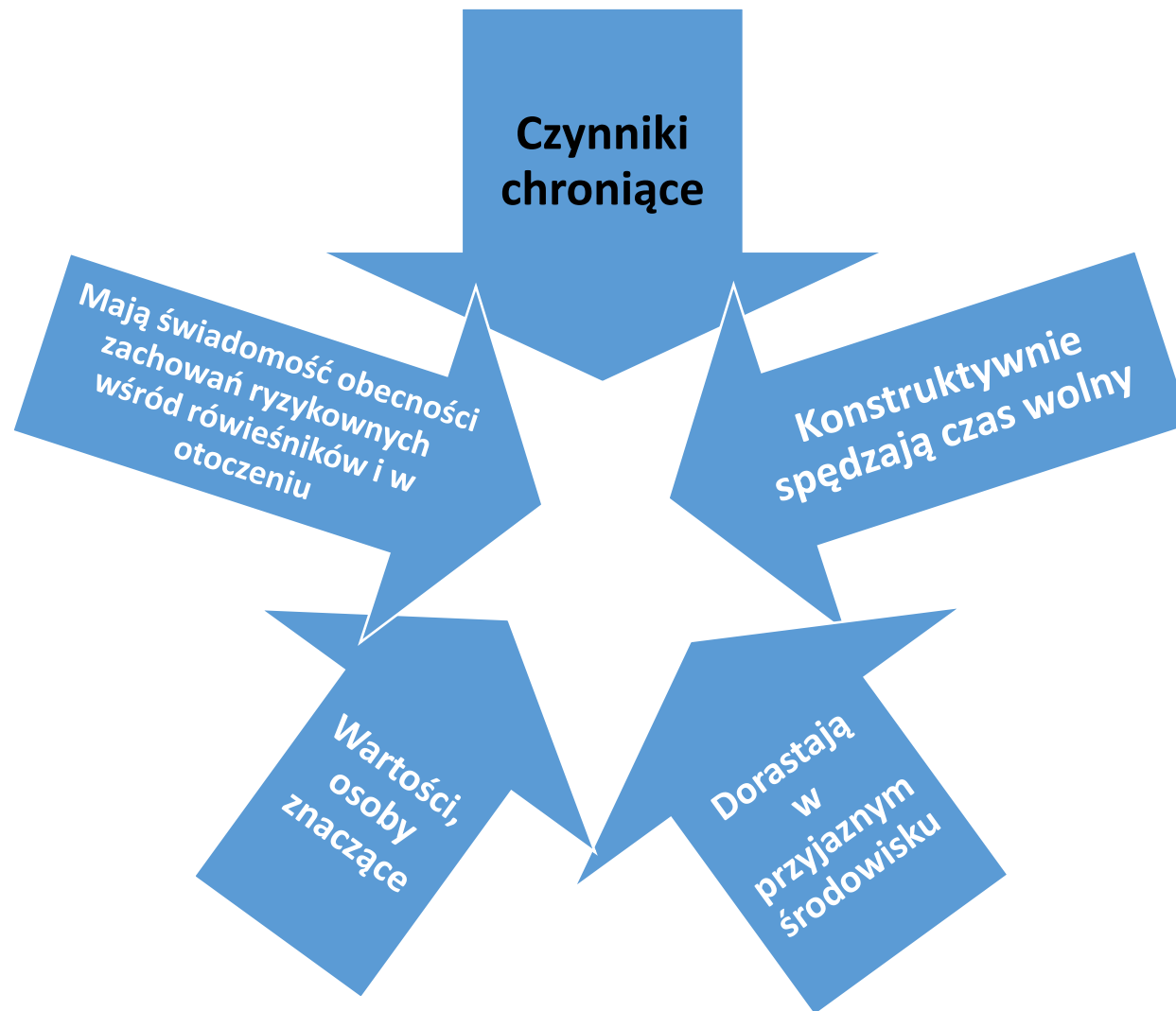
Ankieta dla nauczycieli i rodziców dotyczy:

- poziomu zadowolenia uczniów/dzieci
- występowania niewłaściwych zachowań w szkole
- wyznawanych wartości przez uczniów/dzieci
- spędzania wolnego czasu przez uczniów/dzieci
- osób znaczących

# Mapa środowiskowa czynników chroniących i czynników ryzyka w szkole/placówce

Grupy czynników	Czynniki chroniące wynikające z diagnozy	Rekomendacje	Czynniki ryzyka wynikające z diagnozy	Rekomendacje
Czynniki rodzinne	<b>94%</b> uczniów jest zadowolonych z kontaktów z rodzicami	pogłębienie diagnozy o problematykę związaną z jakością relacji rodzic – dziecko (z perspektywy teorii więzi i <i>resilience</i> )	<b>44%</b> uczniów ukrywa przed rodzicami własne negatywne doświadczenia	pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudnych sytuacji szkolnych i rodzinnych
Czynniki rówieśnicze/relacje				
Czynniki związane ze szkołą oraz środowiskiem lokalnym				
Czynniki indywidualne, tzw. kapitał życiowy				

# Czego się dowiedzieliśmy?



# Czego się dowiedzieliśmy?



# Czego się dowiedzieliśmy?

- poszukują
- eksperymentują
- mają różne potrzeby
- różną aktywność
- pragną nowych wrażeń
  - sprawdzają
  - doświadczają

I to stanowi element rozwoju nastolatka, który odgrywa istotną rolę w osiągnięciu wczesnej dorosłości.

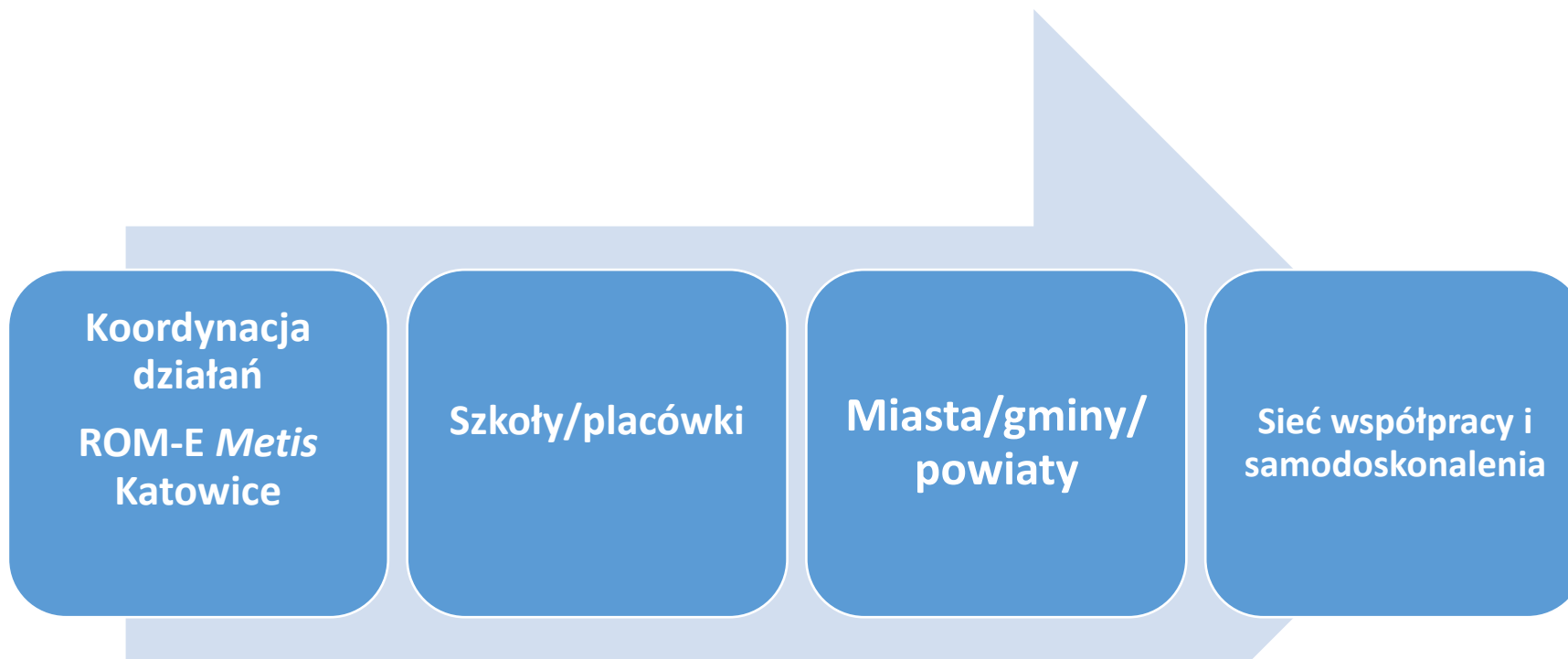


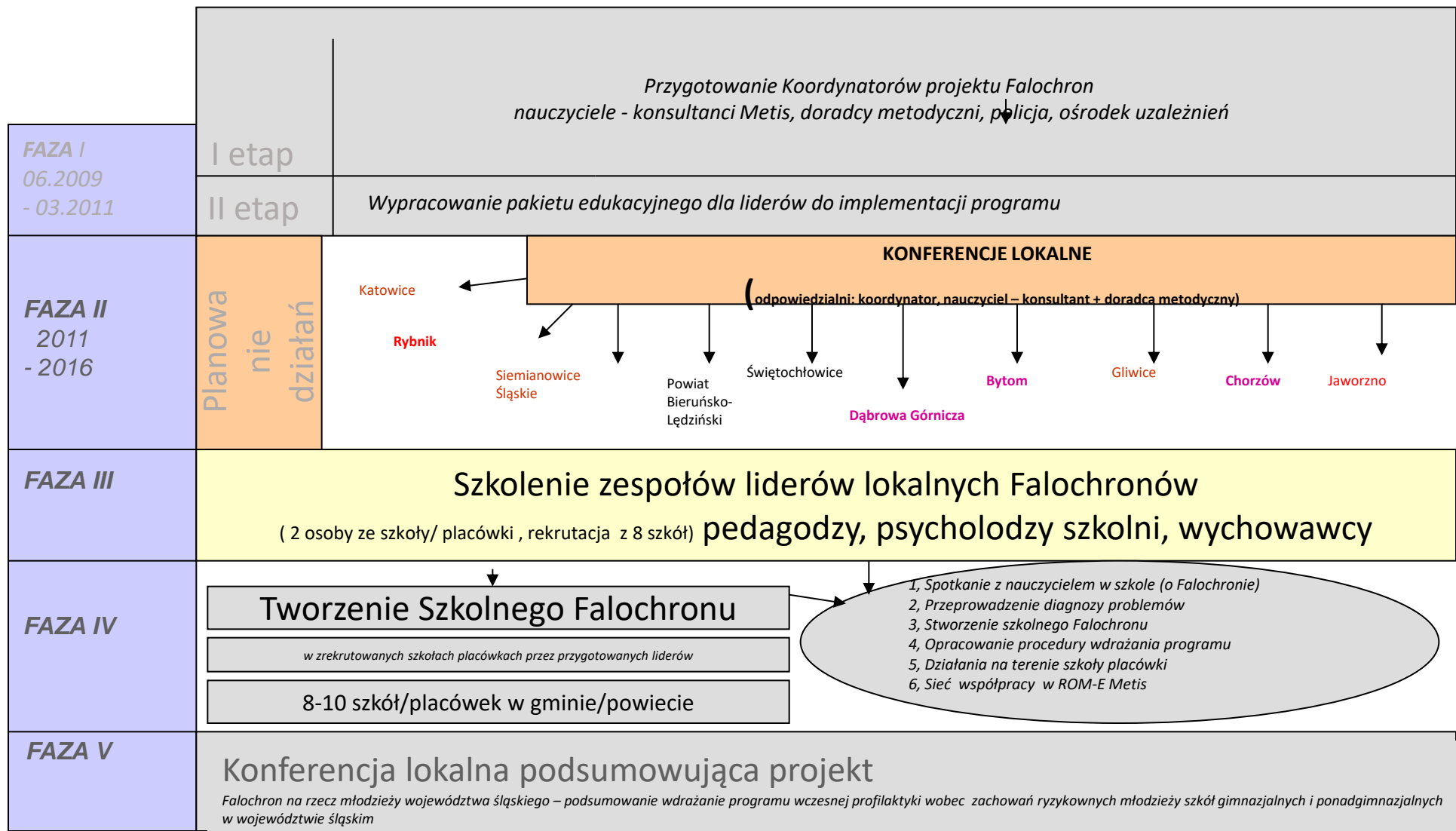
# Wyzwanie profilaktyczne

Wyzwaniem wychowawczym pozostało **zagospodarowanie 20 % - 30%** reprezentacji respondentów - uczniów, którzy odstają od większościowych wskazań.

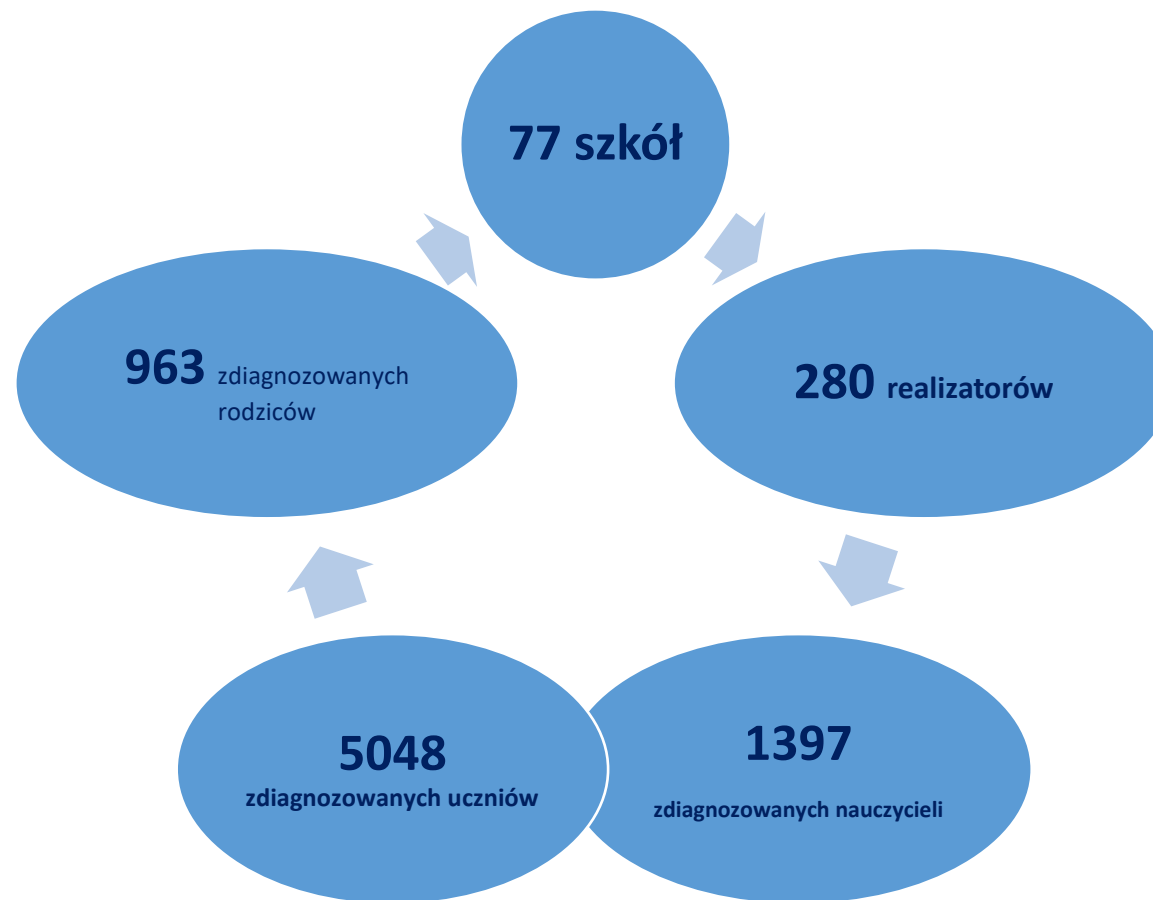
# Dynamika Falochronu dla Śląska

# Dynamika Falochronu





# Falochron dla Śląska



# Szkolne Falochrony na Śląsku



Estakada

Życie z pasją  
lepiej  
smakuje

Kolorowe  
dni  
integracji

Ja Ty razem

W zdrowym  
ciele zdrowy  
duch

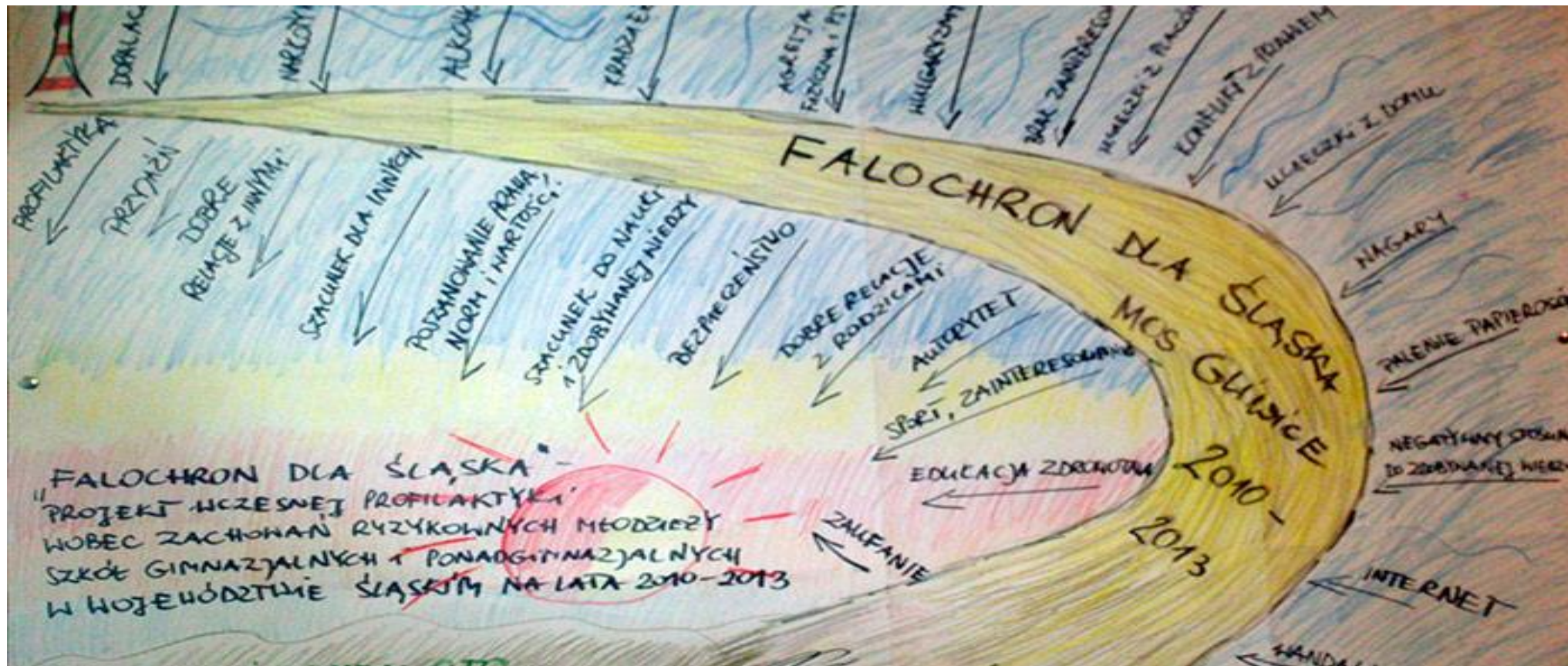
Siła jest  
w nas

Nasza młodzież  
to przyszłość

Szkoła po  
szkole

Falochron  
na 6

# Falochron dzieła



Falochron dla Falochronu, MOS, Gliwice (2013)

# INDYWIDUALNE FALOCHRONY

- to pomysł na nową jakość profilaktyki





# Falochron nigdy nie będzie szczelny



# Profilaktyka dostosowana

Każdy Falochron jest **inny**, unikalny,  
**dostosowany** do konkretnych potrzeb – tylko  
wtedy może być skuteczny.

# Co przekona szkoły, że Falochron jest ważny?

**Bo może być formą realizacji działań** wynikających z wymogów Rządowego Programu Ochrony Zdrowia.

*Podstawą prawną dla Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego jest art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, z późn. zm.).*

## **Cel główny:**

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

## **Jeden z priorytetów:**

Opracowanie i wdrożenie pakietu działań mających na celu podniesienie poziomu zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży przez kreowanie harmonijnego rozwoju,(...) podnoszenie odporności i poprawę funkcjonowania emocjonalnego.

# Co przekona szkoły, że Falochron jest ważny?

**Bo stanowi odpowiedź na** wymagania realizacji działań wynikających z pomocy psychologiczno- pedagogicznej.

*Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013 r., poz. 532)*

**Pomoc psychologiczno- pedagogiczna udzielana jest przez nauczycieli, wychowawców.**

Udzielana jest uczniom niedostosowanym społecznie i zagrożonym niedostosowaniem, z niepowodzeniami edukacyjnymi, z zaniedbaniami środowiskowymi związanymi z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego, kontaktami środowiskowymi.

# Co przekona szkoły, że Falochron jest ważny?

**Bo może być formą realizacji działań** wynikających z wymogów

*Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487)*

**Projekt jest odpowiedzią działań na problemy zawarte w Programie, dotyczące:**

- szkód zdrowotnych wynikających ze spożywania alkoholu.
  - nadmiernej dostępności alkoholu dla młodzieży
- zaburzeń życia rodzinnego w związku z piciem alkoholu, (szkody zdrowotne i rozwojowe dzieci)
  - zwyczaju picia alkoholu przez dzieci i młodzież
- przemocy w rodzinie w związku ze spożywaniem alkoholu

# Co przekona szkoły, że Falochron jest ważny?

**Bo może być formą realizacji działań** wynikających z wymogów

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r., poz. 1249)

*Oraz nowelizacji rozporządzenia z:*

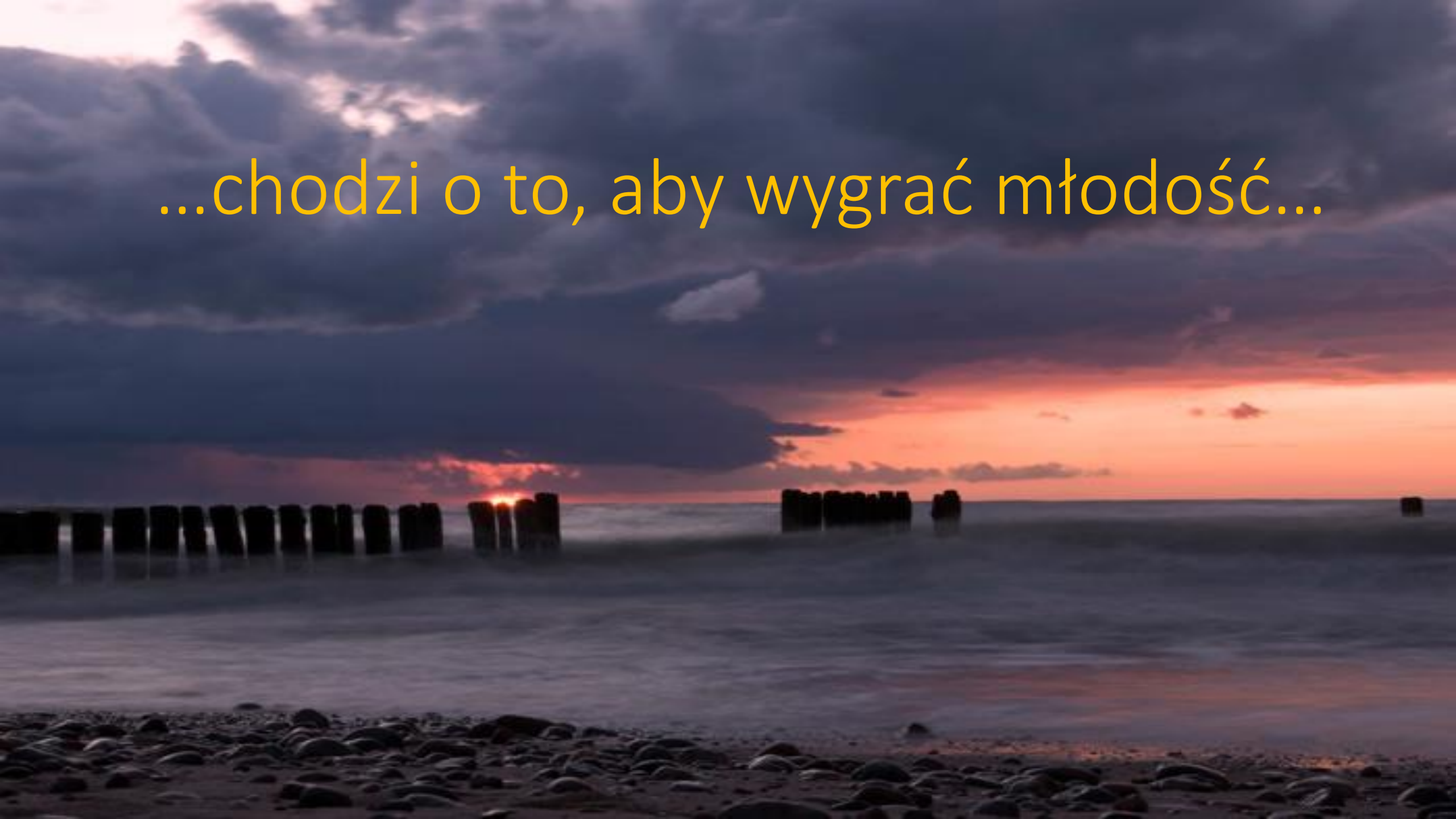
2 stycznia 2018 r. zostało podpisane [Rozporządzenie Ministra Edukacji zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.](#)

§ 6. 1. Szkoła i placówka (...) współpracuje (...) przy opracowaniu **diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących oraz czynników ryzyka**, o których mowa odpowiednio w ust. 3 i 4, dotyczącej uczniów lub wychowanków, rodziców lub opiekunów, nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły lub placówki.

# Co przekona szkoły, że Falochron jest ważny?

- bo brak aktualnej, **satysfakcjonującej oferty** profilaktycznej, dostosowanej do potrzeb szkolnych i środowiskowych.
  - bo jest projektem, który może podnieść **jakość** działań profilaktycznych w województwie.
- bo nie da się zbudować **jednego**, uniwersalnego falochronu.
  - bo szyjemy **falochron na miarę**.
  - bo to **specjalny sposób** myślenia o profilaktyce.

...chodzi o to, aby wygrać młodość...





# W tworzeniu Projektu korzystano z następujących źródeł

- Mazur J. i wsp. Czynniki chroniące młodzież 15-letnią przed podejmowaniem zachowań ryzykownych. Raport z badań HBSC 2006, Instytut Matki i Dziecka, Warszawa 2008.
- Ostaszewski K., Rustecka-Krawczyk A., Wójcik M. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, Pracowania Profilaktyki Młodzieżowej „Pro-M”, Warszawa 2008.
- Ostaszewski K. i wsp. Raport techniczny z realizacji projektu badawczego *Monitorowanie zachowań ryzykownych młodzieży. Badania mokotowskie*. Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, Pracowania Profilaktyki Młodzieżowej „Pro-M”, Warszawa 2009.
- M. Wojcik, A. Rustecka – Krawczyk. *Środowiskowe czynniki zachowań problemowych młodzieży gimnazjalnej*, Remedium, styczeń 2009.
- M. Wojcik, A. Rustecka – Krawczyk. *Indywidualne czynniki zachowań problemowych młodzieży gimnazjalnej*, Remedium, marzec 2009.
- A. Karasowska. *Jak wychowywać i uczyć dzieci z zaburzeniami zachowania*.
- PAMPAMEDIA, Warszawa 2008.
- Sprawozdanie o stanie prewencji kryminalnej i zadaniach realizowanych w tym zakresie przez jednostki organizacyjne Policji województwa śląskiego w 2008 roku, KWP w Katowicach, Wydział Prewencji, 2009.
- Werner E. E. (2000) Protective factors and individual resilience (w:) J. P. Shonkoff, S. J. Meisels (red.) *Handbook of Early Childhood Intervention. Second editio*. Cambridge University Press, 115-132.
- Resilience. Teoria – badania - praktyka. Red. W. Junik. Pampamedia. Warszawa 2011.
- Zagrożona młodzież. Pampamedia, Warszawa 2005.

Dziękuję za uwagę

Magdalena Wieczorek

[mwieczorek@metis.pl](mailto:mwieczorek@metis.pl)